

Bibliografiatyömaalta

Theaterstrasse 14 Göttingenissä on fenno-ugristeille tuttu osoite. Viihtyisä talo kätkee suojiinsa paitsi yliopiston suomalais-ugrilaisen seminaarin myös tieteenalamme keskeisen bibliografian toimituksen. »Bibliographie der uralischen Sprachwissenschaft 1830—1970» on jättiläishanke. On todella ihailtavaa, että suhteellisen pieni tutkimusinstituutti ottaa hoitaakseen tällaisen tehtävän. Sen loppuunsaattamiseksi tulisi eri maiden fenno-ugristien ja heidän järjestöjensä tarjota kaikki mahdollinen apu.

Odoteltaessa alan asiantuntijoiden arviointeja bibliografian jo ilmestyneistä niteistä (Band I. Ungarisch, 1. Lieferung, XLVII + 192 s sekä Band II. Ungarisch, 2. Lieferung, sivut 193—432) on paikallaan kirjata näiden uutuuksien julkitulo ja selostaa lyhyesti bibliografian rakennetta.

Teos ilmestyy keskimäärin 240-sivuisina vihkoina. Siitä suunnitellaan kaksiosaista, ja valmistuttuaan siinä on n. 45 000 nimikettä, lukuisia selostuksia ja tekijähakemisto. Ensimmäinen osa koostuu viidestä vihkosta, jotka käsittelevät unkarin kielen tutkimusta; siihen tulee 26 669 nimikettä. Toisessa osassa käsitellään muita suomalais-ugrilaisia kieliä, ts. suomea, viroa ja muita itämerensuomalaisia kieliä, lappia, volgalaisia, permiläisiä ja obinugrilaisia kieliä sekä samojedikieliä.

Bibliografia sisältää tarpeen mukaan

lyhyitä kommentoivia huomautuksia. Aineiston mukaanotto vuodesta 1830 lähtien johtuu tieteenhistoriallisista seikoista, joita Wolfgang Schlachter selostaa esipuheessa. Tämän rajakohdan valitseminen ei tarkoita, ettei uralistiikkaa koskevia tutkimuksia olisi julkaistu ennen vuotta 1830; niistä on jo olemassa varsin perusteelliset bibliografiat.

Bibliografian artikkeli on pääpiirteissään seuraavanlainen: 1) järjestysnumero, 2) kirjoittajan sukunimi ja etunimien lyhenne, 3) kaksoispisteen jälkeen teoksen tai artikkelin alkuperäisotsikko, 4) vino-viivan jälkeen otsikon tai (mahdollisen) tiivistelmän nimen saksannos, 5) painopaikka ja -aika ym. tiedot, 6) huomautukset sekä 7) selostukset ja arvostelut. Otsikot on käännetty, elleivät ne ole saksan-, englannin- tai ranskankielisiä, mahdollisimman lyhyesti ja tarkoituksenmukaisesti. Jos tutkimuksen tiivistelmällä sen sijaan on saksan-, englannin- tai ranskankielinen otsikko, mainitaan se tiivistelmän nimen saksannoksen sijasta.

Ensimmäisen vihkon sisältö on lyhyesti seuraava: Wolfgang Schlachterin laatimassa esipuheessa selvitetään perusteellisesti teoksen syntyvaiheet. Sitä seuraa avustajaluettelo, aineiston rajausta ja artikkelien rakennetta valaiseva tarkempi esitys, lyhenneluettelo sekä luettelo 730:n perusmateriaaliin kuuluvan aikakauslehden ja -julkaisun, sarjan ja kokoomateoksen nimilyhenteistä.

Bibliografian aloittaa osa, jonka otsikkona on »Tietoja koko uralilaisesta kieli-kunnasta». Sen sisältöä havainnollistakoot seuraavat alaotsikot: Bibliografiat, Elämäkerrat, Juhlakirjat, Raportit (kertomukset kongresseista, matkoista ja tutkimuksista), Tutkimusalan historia ja metodit, Alkukoti, Esihistoria, Kielisukulaisuushypoteesit, Yleinen kielitiede sekä Reuna-alueet. Tätä seuraa unkarin kielen osa, jonka jäsenyys noudattaa edellä mainittua jakoa. Toinen suurehko jakso koostuu unkarin kieltä ja kansaa, unkarin kieliopeja ja oppikirjoja sekä kielihistoriaa käsittelevistä esityksistä. Ensimmäi-

sessä vihkossa on kaikkiaan 4 535 artikkelia.

Kielihistoriallinen jakso jatkuu toisessa vihkossa. Sitä seuraa katsaus dialektologiaan. »Tekstejä»-niminen luku käsittelee kielenmuistomerkit, kaunokirjallisuuden, murretekstit, muut tekstit ja nauhoitteet. Toinen luku »Äänneoppi» sisältää mm. luvut Fonetikka ja fonologia, Painotus, Yleistä äänne­muutoksista, Konsonanttien spontaanit muutokset sekä Vokaalien spontaanit muutokset. Kolmannen, »Sanasto»-nimisen luvun aloittaa etymologiaa käsittelevä jakso, jossa esitellään vanhaa omaperäistä sanastoa, unkarin erikoiskehityksen aikaisia uudismuodotteita ja kansan­etymologiaa. Toinen vihko sisältää 5 492 artikkelia.

Kolme seuraavaa vihkoa käsittelevät etymologiaa, sanakirjoja, semantiikkaa, onomastiikkaa, morfologiaa, syntaksia ja tyylioppia.

Bibliografiatyön johdossa on professori Wolfgang Schlachter, ja toinen vastuulli-

nen toimittaja on professori Gerhard Ganschow. Toimitussihteerinä on ollut maisteri Christoph Gläser, joka nykyisin toimii samalla yliopiston assistenttina. Teoksen kustantaja on müncheniläinen Wilhelm Fink Verlag.

Bibliografia on tervetullut apuneuvo kaikille uralisteille, altaisteille, indogermanisteille ja yleisen kielitieteen tutkijoille. Heidän ohellaan sitä voivat käyttää myös nimistö­utkijat, dialektologit, arkeologit ja etnologit. Tarvitaan tietenkin mittaamattomasti vaivannäköä ja myös runsaasti varoja, ennen kuin suunnitelma saadaan toteutetuksi kokonaisuudessaan. Toivottavasti eri maiden fennougristit saavat Budapestin kongressissa tilaisuuden keskustella niistä menetelmistä, joilla tätä kannatettavaa hanketta voidaan tukea ja avustaa.

Tähänastisesta työstä, onnistuneesta alusta, on syytä kohdistaa kiitokset yri­tyksen alkuunpanijoille.

Esko Koivusalo